

Istraživanja profesora Kuğutjaka, poput sondiranja povijesnih dubina i njihovo reflektiranje u kamenim izražajima, posebice su značajna kao tipološka analogija informaciji na prostoru suvremene Hrvatske. Sakraliziranje okoliša je vidljivo, između ostalog, u brojnim toponimima, uz krišćaniziranje slavenskih svetišta pretkršćanskoga razdoblja, što se povezuje i s ukrajinskim prostorom kao jednim od smjerova u razvoju etnogenetskih procesa.¹ U nizu aspekata, istraživanja profesora Kuğutjaka značajna su za opću i konkretnu viziju kulturnih kretanja na predslavenskim, odnosno slavenskim prostorima s kulturnim središtima mnogobožičkih vjerovanja, uključujući sakraliziranje kamenog okoliša.

Knjiga predstavlja prijevod radova iz najnovijih istraživanja koja je ostvario i sintetizirao M. Kuğutjak, ponajprije na terenima Ğuculjščyne. Radovi pružaju prikaz niza značajnih svetišta u hridinama Karpata, na ukrajinskom nazvanih *skeljni svjatylyšča*, gdje riječ *skelja* označava stijenu sakraliziranu kao dio rituala. Drugi dio posvećen je detaljnom prikazu kompleksa ritualnog kamenja, poznatog kao Bubnyšče, koji je protumačen kao izraz svetišta Velike Božice u karpatskim hridinama.

Prijevodi predstavljaju tek dio opsežnih istraživanja ukrajinskog znanstvenika koji su sigurno zanimljivi za hrvatsku znanost. Kako u prikazu knjige opaža dr. sc. Vladimir Peter Goss: „*Dodatno, pohvalno je da se takav vrijedan rad pojavljuje na hrvatskom jeziku budući da je na području južnih Slavena istraživanje krajobraznih struktura u zadnje vrijeme dobilo dosta maha u epohalnim radovima kulturnih antropologa (V. Belaj), lingvista (R. Katičić), arheologa (A. Pleterski) i povjesničara umjetnosti (V. Goss), no kako je izučavanje ranoslavenskih fenomena, odnosno ranih razdoblja zemalja koje nastanjuju Slaveni (pa tako i ovdje razmatranih Ukrajinskih Karpata) uopće zapostavljena tema, čak i u slavenskim zemljama, ovaj tekst može nam služiti i za stjecanje znanja o komparativnim materijalima i istraživanjima s važnim metodološkim ramifikacijama, ali i kao potvrda onoga što radimo dobro, kao i poticaj za daljnja istraživanja. Osobito je vrijedna teoretska rasprava o distinkcijama između materijalne i duhovne kulture i pitanje oduhovljenja prostora (vidi krunski primjer Bubnyšča, svetišta Velike Majke, na kojem se potvrđuju, kako zaključci hrvatskih znanstvenika o slavenskoj boginji Mokoš, tako i ona Ivanova i Toporova), iščitavanja oblika iz prostora i njegovog multidisciplinarnog tumačenja. Uzevši u obzir da i nema sintetičnih prikaza o ranoslavenskim svetištima osim onoga L. P. Slupeckog iz 1992. (novo je izdanje navodno u pripremi), radovi poput ovoga svakako proširuju i upotpunjuju naša znanja. Autorova vizija nije kronološki statična već ulazi u pitanja sinkronije i dijakronije, i ukazuje na izuzetno zanimljive kontinuitete (čak možemo reći, preklapanja) iz pretpovijesti i u kršćanstvu.“*

¹ O tome: Jevgenij Paščenko. *Od Kijeva do Poljica. Tragom prastarih migracija*. Zagreb, 2010.

Knjiga je pripremljena u suradnji s Prykarpats'kim sveučilištem Vasylj Stefanyk u gradu Ivano-Frankivs'k i objavljena je u ediciji *Ucrainiana Croatica*, knjiga 16., kao dio projekta *Put kroz Ukrajinu* - prikaza ukrajinskih regija i za hrvatsku javnost aktualnih problema prijevodom znanstvenih radova ukrajinskih istraživača.

Recenzenti:

Jelka Vince Pallua, dr. sc. Znanstvena savjetnica, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Vladimir Peter Goss, dr.sc. Professor Emeritus, Sveučilište u Rijeci